Ч. 68 (12.434). Львів, четвер 27. березня 1930. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверть річно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Учитель у національному відродженні.

З нагоди 25-ліття шкільного страйку поляків у Росії.

(До історії польського вчительського руху.)

Оглядаючи виставу в Познані 1929 р., а передовсім ділянку міністерства освіти, знайшов я між архівальними матеріялами кілька декретів, якими московський уряд у 1905 р. звільнив з посад учителів поляків за їх національні почування. Історія Польщі запятнувала ту політику, як один із злочинів на польському народі, школі і вчителю.

На днях знова у тижневику „Ґлос Научицєльскі“ в 13. III. 1930, ч. 11. вичитую, як передову статтю, реферат посла Новіцького, виголошений 9. березня ц. р. у Варшаві на Академії, що відбулася для відсвяткування 25-ліття шкільного страйку у б. Конґресівці. — Тому, що справа актуальна з уваги на живі паралелі, хочу звернути увагу нашого громадянства на деякі части згаданого реферату.

Шановний референт, як учасник події, подає на вступі, що московський уряд старався ріжними засобами зрусифікувати здобуті польські землі. Одним з найголовніших засобів була освітня політика уряду. Московський уряд старався передовсім відсепарувати селянство від інтеліґентних польських верств, рахуючи на вдячність селянства за скасування панщини і наділення його ґрунтами. Русифікації мали доконати державні володарі руками таки власних синів польських селян. В тій ціли російський уряд в літах 1866—1870 заложив аж 8 учительських семинарій, головно по селах. Там на державний кошт виховано вчителів, які були знаряддям московського уряду і несли отрую винародовлення між польських селян. Дійшло було до того, що польська патріотична інтеліґенція минала сільського вчителя-поляка, який головно за часів Апухтіна підпав під повний вплив московського уряду. Такий стан тягнувся до 1887 року. Патріотичні кола польського народу бачили, що для добра будучности, для воскресення польської держави, мусять обєднати всі суспільні верстви, але передовсім треба шукати стичности зі селом.

У 1887 р. повстає незалежницький табор з орґаном „Глос“, що опирається головно на селянстві і поборює уґодовщину з хрунівським журналом „Край“, видаваним у Петрограді за московські гроші. Цей табор орґанізує практичні господарські курси для селянства і фільварочних службовиків.

Зокрема (проти опінії численних інтеліґентних поляків) І. Вл. Давід в р. 1887 кидає гасло зближення до народнього вчителя і при його допомові до піднесення національної початкової школи.

Ця ініціятива Давіда дає великі наслідки у недалекій будучині. Століття польської Конституції з 3. травня у 1891 р. і річниця повстання Кілінського в 1894 р. викликують відгук також серед польського учительства, так, що вже у 1898 році на відкриття памятника Міцкевича у Варшаві приїздже їх поважне число, а ширше польське громадянство шукає щораз тіснішого звязку з вчителем-земляком. Від того року польське вчительство стає активним чинником у боротьбі за визволення свого народу. Орґанізується для вчительства тайні курси для вивчення рідньої історії та літератури; з цих курсів з невеличкими бібліотеками й інструкціями виїзджали вчителі вже не як московські агенти, а як добрі сини цього народу, з якого вийшли. Ці вчителі знали, що з московській школі, накиненій польському народові мали вони бути польськими вихованцями і діячами. Від того часу вже навіть у вчительських семинаріях поучувано і ведено пропаганду між польськими кандидатами. Фізіономія польського вчителя нагло змінялася. Цей вчитель ставав не лише членом польського громадянства, але був також піонером самостійницької ідеольоґії. Вся недозволена література як: „Роботнік“, редаґований теперішнім маршалом Пілсудським, „Пшедсвіт“, „Поляк“ і всілякі брошури та відозви йшли на село головно за посередництвом поляка-вчителя. Перша політична польська селянська орґанізація „Польскі Звйонзек Людови“ повстає при помочі вчительства, а всі зїзди і провінціональні тайні кружки також при його видатній участи.

Коли надійшов 1905 рік, то вже в січні і лютім перед вибухом революції в Росії піднято ініцятиву бойкоту російської школи. Вчительство ловіцького повіту інсцірує батьків, щоби відбирали своїх дітей з московської школи та домагалися навчання виключно у рідній мові. Щораз більше шкіл пустіє і хоч уряд приноровлює репресії, то це тільки скріпляє нарід і вчителя.

Остаточно це вчительство, яке довший час вело свою патріотичну роботу конспіративно, перестало критися за плечі селян і 1. жовтня 1905 р., на зїзді в Піляшкові пов. Ловіч, проголошує деклярацію, що солідаризується з народом і вирішує в школах вчити польську дітвору всіх предметів лише у польській мові і польському дусі, а також адміністрацію школи провадити на польській мові. З програм навчання порішено виелімінувати навчання російської історії і мови, а впровадити натомісць історію Польщі. Піляшківську деклярацію підписали всі присутні на зїзді і зобовязалися візвати до цього все вчительство з Конґресівки, що працювало між польським народом. В короткім часі всі школи на польській землі стихійно спольщено і через 1905-6 рік початкова школа на терені Конґресівки була в цілости польською.

По упадку революції в Росії привернено в тих школах назад московський виклад, але духом ця школа вже раз на все остала польською, бо вчитель був у ній вчителем-поляком. Московський уряд зрозумів, що винародовлення населення є нездійсненою фантазією. Хоч прийшли поважні репресії, бо вивезено на Сибір около 40 провідників учительства, то це не позбавило мужности народнього вчителя, який своїм патріотичним, хоробрим, розумним виступом зрісся зі своїм народом нерозлучно і на віки. Як прийшли воєнні лихоліття, то вчитель-поляк, той самий, що мав відвагу в обороні свого слова і школи станути у вічі з цілим державним апаратом могутньої Москви, працював дальше аж до повної перемоги народу. Нині польське вчительство належить до найсолідніших будівничих своєї держави.

Тих кілька слів хотів я подати з нагоди 25-літнього свята боротьби за польську школу! Ця коротка історія повинна викликати в наших діячів неодну рефлексію. І в нас є численні псевдопатріоти, яким здається, що роля вчителя є мало вартна, як це думало польське громадянство до р. 1890. З другого боку і вчительство мусить тямити, що має обовязки супроти свого народу та його майбутнього. Ці обовязки мусить воно виконати без ніяких застережень.

Пос. Дм. Великанович.

Чому так сталося?

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 24. березня 1930.

Порушую це питання лише з обовязку кореспондента. Це не значить, що не накипіло в душі, що не переповнюють груди найріжноманітніші почування. Ні. Це значить лише, що не можна сказати **так,** як требаб сказати.

І тому це питання може станути на газетних шпальтах лише в вигляді звичайного „делікатного“ питання:

— Чому так сталося? Чому православні в Польщі, а в тому числі православні українці не приєдналися одночасно до молитви польського римо-католицького духовенства за релігійних мучеників по той бік риського кордону?

Нібито дивно! Там, на Радянщині в 99 відсотках терплять за віру **православні,** а тут православні ухиляються від спільної молитви за них. Там руйнують **українську** православну церкву, до якої належать десятки міліонів **українців,** а тут українці тої самої віри не беруть участи в молитві за своїх братів.

Чи зрозуміє цей факт той, хто не належить до православних українців північно-західніх земель?! Деякі православні росіяни, очевидно, не зрозуміли, бо запитують про це навіть у пресі („За Свободу“). Але кожний українець наших північно-західніх земель розуміє дуже добре без слів, без пояснень.

Є дві причини цього явища: церковна й національна. І обидві причини досить складні. Перечитуючи як російську, так і польську пресу, ми зустрічали в ній одно: римо-католики моляться за православних **Росії** і закликають до спільної молитви інших християн, себто й православних українців.

Чи замість пояснень згаданих причин не скажуть більше приклади? Уявіть собі: українське духовенство молиться за долю **покривджених православних** спільно з духовенством латинським, яке виточило позви до півтисячі наших церков, щоб оволодіти ними, та яке й без суду вже захопило богато наших соборів, церков, монастирів, будинків, землі. Уявіть собі латинського священика, хочби того, що розібрав церкву в с. Дубі (суд це ствердив) чи іншого, що захоплював наші церкви, запечатував їх, перероблював на костели й т. д., — уявіть собі їх у моменті молитви **за переслідуваних православних та за зневажені православні святині.**

Уявіть собі далі поруч них православних священиків-українців, у яких відібрали рідні церкви, щоб переробити на чужі доми молитви.

Якщо можете уявити собі таку картину, то чи не стане вам моторошно й соромно? І чи зявлялося в вашій душі бажання отаким „миром Господу помолитися“? — На мою скромну думку, коли вже молитися за покривджених християн, то молитися не тільки за тих, що живуть за ризькою смугою! Нарешті „віра без діл є мертва“. Отже требаб раніше **облекшити долю хочби тих православних,** що живуть по сусідству.

Коли я ще юнаком перечитував евангелію, мою увагу звернув той факт, що Христос часто й сильно підчеркував слово: „Лицеміри“. І признаюся, довго, довго я не міг цього факту зрозуміти. І ось тепер чую:

„Молитва всіх християн за релігійних мучеників у Росії“.

Чому тільки в Росії? А чому й не на Україні та взагалі на українських землях? Про молитви за православних України ні в російській, ні в польській пресі я не зустрів ні одного слова. Чи може на нашій Україні вже нема православних? А може за українців неварто й молитися?

Ні! Російські й польські часописи, які свідомо не вживали назви нашої землі й наших братів, мали на увазі й православних українців обобіч Дніпра: „Україна" й „українці" не могли пройти через їхні уста навіть... підчас молитви. Кажучи іншими словами, вони молилися **лише за Росію, як цілість**, включаючи в неї й наші землі, та за наших братів, як за синів „єдиної і неделімої".

Скажіть, чи православні українці північно-західніх земель могли взяти участь у спільній молитві, в якій політичні чи особисті інтереси затьмарували християнські почуття любови, справедливости й співчуття?

Треба віддати росіянам справедливість. Молитву за християн у СРСР вони дуже зручно й широко використали для світової пропаганди єдности й неподільности Росії та „русскаго"

народу. Врешті, вони по своїй природі інакше й не могли зробити.

Але як зрозуміти тих, що на Волині „будують" самостійну Україну над Дніпром, визнаючи в рідній хаті окремішність українського народу, а моляться за Росію над цим самим Дніпром і за „русских" наддніпрянських людей?

Годі. Навіть обовязок кореспондента може виявитися безсилим, коли не можна сказати всього того, що наказує другий, християнський обовязок, та коли не можна гукнути тим словом, яке Христос так часто й сильно підкреслював...

В. Островський.

За право до життя.

(Промова сенатора М. Галущинського на пленумі сенату при розправі над бюджетом міністерства освіти дня 12. березня 1930 р.)

(Продовження.)

Вкінці ще дещо часу для обговорення питання поза шкільної освіти або т. зв. освіти дорослих.

У волинському воєвідстві знову впала одна жертва, а нею є Повітове Товариство „Просвіта" у Володимирі Вол. Це вже 4-та з черги повітова освітня організація, яка щезла з лиця землі з наказу адміністраційної влади.

На території Східної Галичини натрапляємо на щораз більші перешкоди у веденні освіти дорослих. Адміністрація не хоче зрозуміти, що освітні товариства стоять далеко від політичного життя і в політичному житті не беруть участи. І так староство у Львові письмом з 24. X. 1929 р. повідомляє читальню „Просвіти" в Рокитні, що воєвідство розвязало її, бо її члени відбувають фізичні вправи. Староство в Підгайцях не дає читальням дозволу на концерти, аматорські вистави й інші освітні праці, оскільки філія „Просвіти", виконуючи статутові постанови, вносить в їх імени прохання до староства. На думку староства мають це робити самі читальні, бо відповідальним за публичну безпеку можуть бути тільки управи освітніх установ. Староство в Чорткові письмом з 10. VIII. 1929. цензурує твори Шевченка, призначені до декламації і мотивує цю цензуру своєрідною інтерпретацією поодиноких місць з творів Шевченка. Те саме староство письмом з 28. VIII. 1929. не дозволяє читальні в Білій уладити концертовий вечір, бо мешканці села допустилися публичних насильств і виконали напади на цілі села тогож повіту. Ця романтика у мотивуванні є така смішна, що просто приходиться дивуватись, як староство може наводити подібні мотиви. Староство в Долині робить постійно перешкоди читальням при влаштовуванні театральних вистав. Староство у Скалаті не позволяє влаштувати освітнього свята з приводу 60-ліття Т-ва „Просвіта", як також унеможливило переведення дозволеної воєвідством збірки Т-ва „Просвіта" в грималівській судовій окрузі, не даючи свойого відемату на збіркових лістах. Староство в Раві Руській розпорядками з 20. XI. 1929. і 7. XII. 1929. заводить просто стан облоги в деяких гром. повіту, але тільки у відношенні до „русінськіх стоважишень". Те саме староство осягнуло свою ціль, бо на його внесок львівське воєвідство розвязало дуже ліяльну філію „Просвіти" в Угнові і 4 читальні в угнівській судовій окрузі.

Переглядаючи часописи ріжного напрямку, можна найти цілу низку дописів з описом фактів, які свідчать про великі й непоборні перешкоди, що їх ставить адміністрація освітньо-культурному життю українського народу. Переді мною часописи з двох останніх місяців 1929 р., а в них 25 кореспонденцій, змістом яких перешкоди адміністраційної влади.

Як досі нераз я вже згадував, так і тепер Т-во „Просвіта" і Рідна Школа не тільки не мають підтримки від шкільної влади в поборюванні анальфабетизму, але їм ставлять просто свідомо труднощі в цій так потрібній роботі. Наслідок такий, що цей тяжкий ворог народу, яким є анальфабетизм, буде процвітати і далі.

Як мало зрозуміння находять оправдані потреби українського народу в ділянці освіти дорослих, доказом того проект міністерства освіти про бібліотечний закон, який має бути предложений законодатним установам. Цей закон не бере під увагу зовсім українських громадських бібліотек як щодо змісту бібліотек, так і щодо управи цими бібліотеками. Міністерство могло при укладанні проекту взоруватися на подібних законах такої держави, якою є Чехословаччина. В бібліотечному законі Чехословацької Республики бібліотеки для національних меншостей находять узглядження, відповідно до відсотку населення.

Кінчу, не тому, начеб мені бракло матеріялу, але тому, що визначений мені час доходить до кінця.

А предметом моїх кінцевих внесків буде справа виховного ідеалу польської школи, цього питання, актуальність якого видвигнув теперішній п. міністр освіти.

Питання це трудне і складне. Вже вище на іншому місці я зазначив, що шкільна влада не знає ріжниці між польською національною школою як державною установою. Цеї ріжниці не хоче знати не тільки влада, але й ціле польське громадянство. І тому ці границі свідомо затираються, в тлі цього зроджуються труднощі, котрі незвичайно трудно перемогти.

На ці труднощі звернув я увагу, коли говорив про шкільні програми. Ще більше ясно вони виходять в окресленні виховного ідеалу. Наведу тільки кілька таких окреслень. В обіжнику міністерства освіти в справі регуляміну виховної праці в середніх школах, фахових і учительських семинаріях, сказано: „Головне завдання кожної школи — це виховання молодого покоління на здорових фізично і морально, одночасно усуспільнених, державно-творчих громадян". А з промови пана міністра в Познані наведу два місця, котрі дотичать того самого питання: „Мусить він (себто ідеал) бути в гармонії з тим, до чого громадянство в даній істо-

ФРАНЧЕСКО ДАЛЬ АНҐАРО.

Пошлюбна подорож.

(Докінчення.)

Ах, вічні боги! В Африці! В Альжирі, де є пірати, де повстання бедуїнів тримають у вічнім поготівлі французькі війська! Коли уявив собі свою Клявдіну серед таких небезпек, так далеко від рідних, то мало, що не бив об мур головою. Бідняга Джорджо не знав, що тепер справді має зробити. Хвилину думав, (— такто страх робить нас часом самолюбами —) думав, як кажу, покинути примхувату дівчину, лишити її, хай іде шукати нових світів, куди хоче, а самому вернути домів і написати історичний роман тієї подорожі з пригодами. Але опісля прокинувся в ньому почесний характер; любов до Клявдіни ожила так живо, як ніколи: пригадав собі, що його славний краян Колюмб відкрив Америку, не маючи ані такої сентиментальної цілі, ані такої означеної дороги; тому рішився на ту чеснішу гадку, всісти на перший корабель, який буде відходити до Африки, й вкінці завершити там своє подружжя в якійсь оазі на пустині Сагарі.

Саме того дня відпливав до Африки якийсь австрійський торговельний корабель і тому, що ще віяли пригожі вітри, сподівались по пяти чи шести днях щасливої плавби доплисти до пристані Альжиру. Але і „Конкордія" перерахувалася. Після двох днів щасливої плавби, коли находилися між Балеарами й Сардинією, вітер несподівано змінив свій напрям та повіяв такий сильний широкко, що капітан мусів завернути на полудневий захід і причалити до Валенсії підчас такої негоди, що рівнялася справдішній бурі.

Джорджо, що в перших двох днях погодився вже був з північними вітрами, цього разу був би певно хотів написати якийсь поетичний проклін за полудневі вітри, якби міг був видумати хоч один рядок при своїй невинній морській недузі. Щонайбільше в горячці бурмотів вірші з Горація про те, якто страшний полудневий вітер Африки є причиною жахливих картин і молінь. І це справді потвердив капітан одного вітрильного корабля, який саме в тих днях плив з Еспанії до Сицилії.

Після цього всього ані „Журнали Льойду" ані ніякий інший торговельний часопис не згадували вже про „Конкордію", бо вона була непригожа до плавби вісім місяців. Очевидно за увесь той час не було її видно в Альжирі.

8. Стріча.

У цьому місці бідний автор цієї правдивої історії мусить прохати вибачення у шановних читачів, бо мусить пропустити довгий протяг часу. Якби то був роман, то міг би дуже легко повидумувати розбиття кораблів, бурі, всякі пригоди після вподоби та виповнити фантастичними картинами весь той час. Але тому, що це не роман, а звичайне оповідання, то він не хоче наражатися на ту неприємність, щоб йому доказали брехню на основі удокументованих вісток про ту дивну одиссею двох молодят, — бож ті вістки можуть вкінці таки до нас дійти. Отже він обмежується лише до того, що про це знає, а навіть і цих кілька річей подає не як вповні провірені, лише як імовірні. Тут маємо до діла з подіями майже сучасними, а маємо надто багато недавних примірів, що треба бути незвичайно обережним у твердженнях, які опісля кружляють без ніяких основ.

Один наш кореспондент з Трієсту, що недавно пробував в Альжирі в купецьких справах, пише нам про якусь гарну дівчину з Мілано. Згадує, що по всіх товариствах говорять про її веселість, відвагу й недобровільну подорож, яку мусіла відбути першої ночі після вінчання. Це могла бути хіба Клявдіна. Але це було лише „постскріптум" і довгий час не було відомо, що сталося далі. На наше прохання, щоби він дав нам якусь точнішу вістку про ту дівчину, не міг він подати нічого більше хіба те, що вона там перебувала довше як місяць і все виждала свого мужа, що не приїздив. Противні вітри справді тревали довго; але тут (він додавав) уважають певним, що та пані зовсім не має мужа й не знати, з якої причини приїхала сюди шукати його собі серед французької кольонії. Дискретний читач добре розуміє, що наш кореспондент несвідомо тут обмовляє Клявдіну.

Вже ми побоювалися, що будемо мусіти на цьому місці скінчити, коли тими днями дійшов нараз до нас один англійський часопис, що з Мальти приносить такий санітарний розпорядок:

„Передучора в пів до пятої пополудни французький вітрильний корабель, званий „Два брати", появився в тій околиці під санітарним прапором разом з італійським пароплавом, що його супровожав до найближчого шпиталю. Він почав розмову з австрійським кораблем „Конкордія", бо цього конечно жадав якийсь подорожний, що був на цьому кораблі. Заховали всі приписані правилами обережности, але при кінці розмови, яку він вищезгаданий подорожний з якоюсь панею, що їхала на ізольованім кораблі, прийшло до виміни листків, що їх вони собі взаїмно кинули з одного чердаку на другий так скоро, що сторожа не могла в час тому перешкодити. Тому командант італійського пароплава вважав своїм обовязком приказати також „Конкордії" поїхати до шпиталю й там вони разом відбувають приписану чотирнацятиденну кварантанну".

Наші читачі без труду вгадають, що тими подорожними були Джорджо й Клявдіна, які після цілорічної мандрівки з ріжними пригодами вкінці стрінулися коло Мальти, але не могли обнятися. За вищезгадане нарушення санітарних приписів мусіли вони залишитись у шпиталі, де мабуть потішали себе взаїмно після своєї повесільної подорожі. Ті листочки, якими вони помінялися, були їхніми записками, які були би для нас цінні як золото й дали би нам матеріял до виповнення прогалини, що лишилась у цьому оповіданні. Одначе це завдання довірили кращим рукам.

Клявдіна, переконавшися, що багато приємніше писати романи з пригодами на морі, ніж їх самому переживати, займається тепер упорядкуванням своїх записок і вражінь та небавом Італія зможе почванитися оповіданням нового роду, якого ще в неї нема.

З італійського переклав

Корнило Яворівський.

ричній добі змагає, чого потребує і в що вірить", бо „наше покоління, коли хоче станути на висоті своїх завдань, мусить здобутися на такий змаг, щоб якість і величина переміни у зовнішній долі народу відповідали якости і величині переміни у внутрішньому житті, психіці, у збірній душі народу".

Виходить ясно, що в обіжнику міністерства є мова тільки про громадянина, який має бути державно творчим. У промові знову п. міністра вже мова є про поляка, зглядно можна її віднести і до члена кожного народу, але тоді та якість і величина буде іншою у поляка, іншою в українця, ще іншою в німця чи білорусина, бо зовнішня доля всіх названих народів була і є іншою і одна від другої відмінною, а тим самим мусить бути іншою і в дійсности є іншою якість і величина переміни у внутрішнім житті, в психіці і в збірній душі поодиноких народів.

(Докінчення буде.)

Лише той, хто читає щодня денник, знає настрої свого громадянства.

Проти червоного терору.

Протест Української Секції Міжнародньої Жіночої Ліги Мира і Свободи.

Українська Секція Міжнародньої Жіночої Ліги Мира і Свободи, яка гуртує в собі жіноцтво всіх українських земель, протестує:

I) Проти червоного терору, а саме проти політичного, економічного, культурного і релігійного гніту на Великій Україні, зокрема проти масових арештувань наукових працьовників, студіюючої молоді, національно свідомих селян, а також проти переслідувань релігії серед українського населення на Радянській Україні, так і по інших державах;

II) пересилає своє глибоке спочуття і сестриний привіт усім тим, що мучаться нині по тюрмах СРСР за українську справу;

III) звертається до Всесвітньої Жіночої Організації, якою є Міжнародня Ліга Мира і Свободи в Женеві, з проханням заложити від себе протест проти червоного насильства і в цьому напрямі повести акцію серед інших інтернаціональних організацій.

Протест українців Самбора й околиці.

За ініціятивою всіх українських товариств і організацій міста Самбора відбулося дня 16. ц. м. віче громадян міста Самбора й околиці, щоби запротестувати проти національних і релігійних переслідувань на Вел. Україні. По рефераті адв. д-ра Миколи Галущинського, віче одноголосно ухвалило отсі резолюції:

1) Зібрані на вічу в Самборі, дня 16. III. ц. р. українці міста Самбора й околиці підносять рішучий протест перед цілим культурним світом проти нечуваного в історії людства терору і гніту, якого допускаються большевицькі окупанти над нашим народом і його найкращими синами, проти тої нікчемної перфідії, немислимої в культурній суспільности, з якою фарисейські визнавці свободи й рівности давлять емансипаційний, національно-політичний розвій українського народу в напрямі осягнення повної національно-політичної незалежности, проти безоглядного й некультурного нищення родини, проти варварської боротьби з релігією і церквою, котра то боротьба ганьбить більшовицький режім в очах цілого культурного світу і радісно витають та долучуються до тих протестів, що їх за ініціятивою Апостольської Столиці під нинішню хвилю підносить цілий культурний світ.

2) Найкращим синам-героям України, академикові Єфремову і тим його товаришам, які сьогодні в обличі смерти, що їх очікує від більшовиків, не впали на дусі і гордо стоять під жовто-блакитним прапором незалежної України, і всім нещасним жертвам національного й релігійного переслідування висказують зібрані свій поклін і честь. Ми горді ними, бо вони найліпший доказ, що не зважаючи на страшний гніт, шляхотні змагання до повної незалежности і свободи не загинули і не загинуть.

Протест Громади „Єдність" на Словаччині.

Останні невдачі уряду СРСР на ріжних ділянках життя викликали протест, опір та справедливе обурення населення Союзу, особливо на Вел. Україні. Щоб відвернути від себе гнів народніх мас та скерувати його в іншому напрямку, московський комуністичний уряд послуговується практиками царизму: як царський петроградський уряд інспірував погроми жидів на Україні, так комуністичний московський уряд зі своєю експозитурою на Україні — Радою Народніх Комісарів УСРР — організує нищення українського селянства, робітництва та активної інтелігенції. Саме в ці дні у Харкові на лаві обвинувачених сидять українські культурні діячі та наукові робітники. Обвинувачуючи їх у змовах та в контрревол. виступах, окупаційна влада має намір позбавити їх усякого впливу на ширші маси населення та звести свої давні розрахунки з українськими культурними та науковими робітниками, у яких ще досі живе думка про повну незалежність України.

Українська Громада „Єдність" на Словаччині підносить свій протест проти цієї нової хвилі терору та насильства московських окупантів і кличе всіх організованих українських громадян приєднатися до цього протесту. Ми певні, що весь український нарід зрозуміє, що боротьба проти чужої окупаційної влади не є і не може бути зрадою свого народу.

Братислава, 17. III 1930.

Управа Української Громади „Єдність" на Словаччині.

Протест Личаківського передмістя.

Загальні Збори читальні „Просвіти" на Личакові в дні 23. березня 1930 р. одноголосно ухвалили протест проти варварського переслідування українського національного руху, а також переслідування релігії і церкви більшовицькою владою. Збори запротестували проти тортурування й вигублювання свідомої світської та духовної інтелігенції, свідомого українського громадянства, селянства та робітництва, а особливо проти вкарештування мужів науки з акад. С. Єфремовим на чолі і проти таємних і явних убивств, доконуваних червоними катами на землях Великої України.

Зібрані на Загальних Зборах передають своїм катованим братам за Збручем свій братерський привіт та взивають усі установи і все громадянство вислати протест проти червоного терору на землях Вел. України.

Ми, зібрані члени „Просвіти" на Личакові у Львові клонимо свої голови перед змаганнями підсудних у нинішньому харківському процесі та кличемо в сторону більшовицьких катів:

Не тішся, враже! Сотня поляже, —
Тисяч натомісць стане до борби!

о. Новосад Іван, голова, Дзядів Осип, секретар.

Проти Українського Наук. Інституту у Варшаві.

У звязку з ухвалою президії Ради Міністрів з дня 7. лютого 1930 і наміром польського уряду утворити при міністерстві освіти Український Науковий Інститут у Варшаві відбулося в середу 19. ц. м. у Львові віче всього українського студентства. Віче після вислухання реферату ухвалило низку резолюцій, в яких українське студентство заявилося проти творення Українського Наукового Інституту у Варшаві, стверджуючи, що польський уряд творить цей Інститут поза й понад загалом і компетентними чинниками українського громадянства, а тому Український Наук. Інститут у Варшаві не є виявом ні волі ні творчих змагань української нації. Українське студентство Львова заповідає дальшу боротьбу за створення українського університету у Львові як огнища питомої української творчости, культури й науки.

Більшовики успокоюють селян.

З Москви пишуть, що у звязку з великим обуренням селянства супроти колективізації, екзекутива комуністичної партії видала відозву, в якій успокоює селян, заявляючи, що „кулаки", які втратили були право участи у виборах, дістануть ці права назад та що багато розпорядків про колективізацію будуть уневажнені і що колективізація буде поставлена на більше еволюційний шлях.

Ґанді активізується.

З Бомбаю повідомляють, що Ґанді виголошує щораз гостріші промови, в яких заявляє, що коли Англія не сповнить домагань всенаціонального індійського конгресу, він звільняє своїх однодумців від обовязку додержуватись ухвал цього конгресу про пасивний спротив і залишає їм свободу для збройної боротьби.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Процес чи не процес?!

Часописи подають:

У наказній столиці наказної Радянської України відбувається наказний процес. На лаві обвинувачених засіло 45 визначних українських громадян, з яких деякі знані і поза границями України. Страшна „провина" тяжить над підсудними: „*вони хотіли самостійної України*".

Це все, на мою думку, від початку до кінця — не вірне.

1) Харків не є наказною столицею, бо ніхто Москві не наказував робити це місто столицею. Те саме відноситься і до наказности радянського устрою, бо це вийшло з однодушної ухвали робітників, селян і салдатів (Ленін — робітник, Каленін — селянин, Троцький — салдат!).

2) Сорок пять підсудних не є визначними громадянами Рад. України, бо знаю багато визначніших: Каганович, Косіор, Шліхтер, Рухімович, Постішов, Медведев, Картвелішвілі і т. п. Корнюшини.

3) Неможливе, щоби самостійна держава (диви книжне число „Ради"!) карала своїх громадян за те, що хочуть її самостійности.

Взявши це все під обективне шкло уваги, я не вірю, що в Харкові загалом відбувається якийсь процес. Адже большевики не мають ніякого інтересу аранжувати тепер національстичні процеси, коли їх руки заняті „розкуркулюванням" села. Колективізація, хоч і проходить блескуче та добровільно, вимагає від більшовиків, щоби тримали в обидвох руках револьвери на поготові, бо тільки тоді буде і блескучість і добровільність. Де ж їм тепер до витрат дорогого часу на замотані процеси?!

Правда, „радіоти" Галичини щодня перелов-люють щось таке ніби процес, де є і зізнання і допити і промови і вигуки. Я й сам раз чи два мав нагоду підслухати щось таке. Але це не виглядає на серіозний процес.

Маю враження, що тут іде про виповнення радіо-програми. Як відомо, Харківська Опера має тепер відпочинок. Щоби виповнити і салю і радіо-програму, більшовики впали на дуже оригінальну думку. Зорганізували в салі опери великий політичний процес і мають дешевим коштом виповнену програму. Возьмім ще й таке: де, хто таке бачив, щоби розправа відбувалася в концертових годинах — від 6 до 10 вечером? Адже пополудні кожна людина вже така перемучена, що не може ні питати, ні відповідати як слід.

А самі сцени з процесу! Зовсім якби комедії, вирежісеровані Мавргольдом, чи Курбасом.

Наприклад:

Предсідник: Підсудний Єфремов, син священика?

Підсудний: Так!

Авдиторія (чекісти і певні комуністи): Ха-ха-ха! Священика! Гу-гу-гу! Священика!

Предсідник: Підсудний Чехівський, син священика?

Підсудний: Так!

Авдиторія (все та сама): Хі-хі-хі! Ха-ха-ха! Священика-аа!

Предсідник: Підсудний Н. Н., чому ви родилися в сімї священика?

Підсудний мовчить.

Прокуратор: Я вам скажу чому. Доля працюючих мас все була для вас байдужа. Кулацько-контрреволюційно-білогвардейська психіка загнала вас у нетрудову сімю.

Підсудний: Яж тому не винен!

Предсідник: Не винен?! А докази ДПУ!? Ми, громадянине, нічого з повітря не хапаєм!

Підсудний мовчить.

Чи це не виглядає на одну з точок радіо-програми?!

Я знаю, багато людей не погодиться зі мною. Вони свято вірять, що процес таки справді відбувається. Обективні скажуть: над українськими патріотами, радянофіли: над зрадниками...

Коли приняти це за факт, — то процес уже не довго потріває, а може навіть на днях скінчиться.

Один з грядучих кандидатів на диктатора всієї України від Перемишля до Холорова перевів на одній збірці ухвалу такого змісту:

Домагаємось негайного звільнення всіх арештованих і перестерігаємо більшовицький режім перед засудами, бо як ні, то...

Нехай тепер спробують більшовики не послухати!

Галактіон Чіпка.

З Т-ва „Просвіта“.

У справі віднови дому „Просвіти“ у Львові.

Дім Т-ва „Просвіта“ у Львові, Ринок 10., це одна з найстарших і найкращих камяниць у Львові. Займає вона три фронти: від Ринку 19.45 метрів, від вул. Руської 64.25 м. і від вул. Бляхарської 19.45 м. Його збудовано не в однім часі. Коло 1760 р. князь Любомирський получив дві одноповерхові камениченки від Ринку і кілька камениченок, зглядно одноповерхових офіцин від Руської вул. і Бляхарської та надбудував над ними другий поверх так, що будинок у теперішнім виді стоїть около 170 літ. Коли побудовано згадані камениченки й одноповерхові офіцини, годі сказати. Але цей будинок мимо великої історично-архітектурної вартости має ту хибу, що з огляду на неодностайну будову вимагає від часу до часу дбалої і коштовної консервації. Частину консервації цього будинку від Ринку переведено в рр. 1923 і 1925 коштом около 24.000 зол., а тепер негайних консерваційних робіт вимагають дальші части будинку, тимбільше, що магістрат м. Львова наказав найдалі до 30. травня ц. р. відновити фасади камениці від вул. Руської і Бляхарської. Тут треба ще зазначити, що дім „Просвіти“ належить до тих будинків, що стоять під охороною консерваторів і його віднова є дуже складна.

Властитель не може поступати, як сам хоче і як йому подобається, але під оком консерваторів має в домі зберегти всі прикмети давнини. Розуміється, така віднова будинку дуже коштовна і коштуватиме не менше 30.000 зол.

Ці кошти перевищають фінансову спроможність Т-ва „Просвіта“, тому Гол. Виділ звертається до всього українського громадянства з проханням датків на ту ціль. Цеж мова про дім „Просвіти“, а тим самим про дім, який є власністю цілого народу, власністю кожного з нас. Ми хочемо вірити, що ніодин український громадянин, до якого рук дійде ця відозва, не відмовиться прийти з допомогою „Просвіті“. Не вимагаємо великих датків, але нехай всі жертвують, а дім „Просвіти“ прибере гідний вид без нового обтяження Т-ва „Просвіта“, яке під нинішню пору потребує багато гроша на освітню роботу. Датки просимо пересилати долученим чеком.

Львів, дня 21. березня 1930.

ЗА ГОЛ. ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА“ У ЛЬВОВІ:
М. Галущинський, голова. *В. Мудрий*, секретар.

Марш. Шиманський зрікся місії створення кабінету.

Умовини марш. Пілсудського. — Заяви представників соймових клюбів. — Засідання сойму.

Дня 25. березня марш. Шиманський звсував марш. Пілсудському вислідн своїх кількаденних конференцій з представниками соймових партій. Після повороту з Бельведеру марш. Шиманський дав вияснення клюбові справоздавців. Сказав, що звсував марш. Пілсудському теперішнє політичне положення в парляменті. Колиб хотів опертися на офіц. і сухих заявах, представлених йому, мусів би прийти до висновку, що годі створити пацифікаційний кабінет. Здав собі справу з ваги положення, бо годі гратися з державою. Візвав усі клюбові президії по черзі відповідно до їх чис. сили на довгі, щирі розмови, щоби пізнати справжні болі, їх пояснення політ. і госп. положення країни та щоби вказали способи, як зарадити недомаганням. Хоч преса висловлюється скептично про конференції, то марш. Шиманський каже, що з тих розмов добув вартости, які вможливлюють йому вести далі діло, поручене президентом держави. Він найшов можливости співпраці і відчув бажання спокою та льояльної співпраці та готовість забути давні непорозуміння. Потрав[ле]ва система, щоби сойм не встрявав у внутр. систему правління, вже зробила своє. Ніодна партія, за одною вимкою, не торкала справи персоналій. Розмови ішли, можна сказати, сіне іра ет студіо. Марш. Шиманський звсував це марш. Пілсудському, а він сказав, що Польща тому має нині признання за кордоном, що систему праці незвичайно високо викваліфіковано, що це, що давніше коштувало 10 годин, нині робиться за 10 хвиль, що коли посли при новому курсі знову стануть мішатися у справи уряду, то матимемо їх усюди по бюрах і робота на тому потерпить і здезорганізується. Я на те не піду — говорив марш. Пілсудський. — Я бачу, що вони хочуть згоди, бо загналися в сліпу вулицю. Ви хочете їх відтам витягнути, а я хочу мати ґарантію, що діло, створене з таким трудом, не буде знищене. *Тому ставлю від себе точки, від яких не уступлю. Коли справді бажають співпраці, то мусять згодитися на таке: 1) Посли та партії не мішаються до справ, звязаних з правлінням і персоналіями уряду. 2) Посли та партії не мішаються до справ, звязаних із ухваленим бюджетом. 3) При ухваленні бюджету береться назад уст. 6. скарбового закону* (уступ цей постановляє, що коли уряд поробить надзв. видатки за вимкою надзв. подій, спричинених елементарними нещастями, то мусить негайно скликати сойм для затвердження пороблених видатків. — Пр. ред.). *4) Сойм не буде скликаний напротязі щонайменше пів року.* Марш. Пілсудський закінчив ствердженням, що без виконання тих умовин не міг би взяти участи в уряді проф. Шиманського.

Зачувати, що марш. Шиманський крім звіту подав був марш. Пілсудському евент. склад кабінету, якого був би премієром. Кабінет був би в попередньому складі з такими змінами: теку мін-ства рільництва мав одержати сен. Богошевський, теку мін-ства праці послиця Софія Морачевська, мін-ство справедливости пос. Ян Пілсудський, мін-ство освіти проф. Гриневецький. Крім того, як зачувати, марш. Шиманський хотів утворити віцепремієрство, а мав ним бути пос. Бирка або виленський віцевоєвода Рачкевич.

На 9. год. веч. марш. Шиманський скликав конференцію президій соймових і сенатських клюбів і на ній подав до відома умовини марш. Пілсудського. Сказав, що марш. Пілсудський є такою людиною, що без нього годі створити уряд. Бесідник солідаризується з тими умовинами, бо солідаризується з усім, що робить марш. Пілсудський. Історія тієї людини така дивна, що нераз після 30 літ стають зрозумілими справи, нині незрозумілі.

Опісля промовляв пос. Недзялковський (ППС). Він сказав, що 1. умовина може торкатися лише послів із урядового табору. Інші партії не мають впливу на персональні справи. Щодо 2-ої точки, то сойм не зречеться свого права контролі над видатками держави. Щодо 3-ої точки, то 6-ий уступ скарб. закону вже ухвалений соймом і сенатом, тому не підлягає новому розглядові сойму. 4-та точка встряває в прероґативи президента держави і в ділянку конст. права, яке прислугує послам щодо домагання, аби президент скликав звич. сесію сойму чи сенату. Заг. положення країни вимагає повної зміни системи правління. Пос. Рибарський (НД) заявив, що умовини марш. Пілсудського домагаються від сойму, щоби зрікся прав і конст. обовязків, а на таке сойм. партії не можуть згодитися. Пос. Гартґляс (жид) заявив, що марш. Пілсудський домагається аби сойм зрікся своїх обовязків, наложених конституцією, тому тих умовин не може приняти.

Пос. Целевич заявив: Так як супроти всіх урядів, так теж супроти уряду марш. Шиманського ми застерегли собі вільну руку. Зазначуємо, що умовини марш. Пілсудського суперечать постановам конституції.

Опісля марш. Шиманський сказав, що йде повідомити президента держави, що зрікається місії створення кабінету. По 10-ій год. марш. Шиманський вернув зі Замку та сказав журналістам, що повідомив президента держави, що зрікається *місії створення кабінету, тому, що сойм. опозиція не приняла умовин, поставлених першим маршалом Польщі Й. Пілсудським, як умовин, на яких марш. П. узяв би участь в уряді. А що вважає неможливим створення уряду без піддержки марш. Пілсудського, то місію цю зло[жи]в.*

Президент не згадував у розмові, кому поручить цю місію. Речинець скликання сенату ще не устійнений. Скличе засідання президії сенату для обговорення тієї справи. В середу в год. 1. марш. Шиманський буде у марш. Пілсудського, щоби зложити йому звіт.

Пос. Недзялковський після наради з марш. Дашинським сказав, що марш. Д. скличе сойм на цей четвер або пятницю. Так погроза ББ., що не допустить до засідання сойму перед утворенням уряду, набирає знову значіння.

Кому президент поручить місію створення уряду не відомо. Є чутки, що на чолі уряду стане сам марш. Пілсудський. Кажуть теж, що пос. Славек одержить місію створити уряд. Дехто пророкує недалеке розвязання сойму. В середу пополудні буде на авдієнції у президента держави марш. Дашинський.

Заява полк. Славека.

Після повороту марш. Шиманського зі Замку відбулося засідання клюбу ББ. Опісля пос. Славек подав пресі заяву, в якій сказано, що ББ. від початку дивився скептично на це, щоби марш. Шиманський міг створити кабінет. Опозиція під покришкою оборони конституції й правопорядку розуміє лише поворот до передтравневої методи виконування пос. групами постійної пресії на уряд у всіх ділянках. ББ хоче сильного уряду і не згодиться на упалежнення уряду від сойм. партій. Марш. Пілсудський запізнався нині зі становищем клюбів, доглянув їх тенденції, тому поставив свої умовини ясно й річево. Лише виконання тих умовин могло дати урядові основи для постійної праці в усіх ділянках держ. життя. Маршал П. відкидав всі партійні аспірації поворту соймової влади з передтравневих часів. Усі заяви сойм. партій про праці сойму над зміною конституції, це лише демагогія.

Подяка.

Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка та Управа Природописного Музею складають Вп. Панові Юрієві Сасикові власникові копалень в Бориславі щиру подяку за щедрий дар одної почвірної геольоґічної габльоти вартости 680 зол. Вп. Панам: інж. Витвицькому Петрові, інж. Ва[...]тицькому Волод., асист. Капустякові Маріянові, інж. Гаврилову Теодорові, інж. Кеоньжекові Богданові, інж. Купчинському Романові, Управ. Левицькому Романові, Управ. Копкові Миколі, інж. Озаркевичеві Іванові, інж. Макарові Романові, інж. Ковальському Іванові з Борислава, які спільним коштом замовили для Природописного Музею одну односторонну геольоґічну габльоту. Союзові Українок в Мразниці за дар 70 зол. на дальші геольоґічні габльоти.

**Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка
і Управи Природописного Музею Н. Т. Ш.**

Бурхливе засідання бюдж. комісії.

На засіданні соймової бюджетової комісії дня 25 березня прийшло до авантюр. Посли ББ., як відомо, ухвалили, що підчас кризи кабінету не сміють відбуватися ні пленарні засідання сойму ні засідання комісій. Пос. Козловський (ББ) поставив внесення відложити наради. Пос. Чапінський (ППС) спротивився цьому внесенню. Голова комісії пос. Вижиковський сказав, що є проти внесення пос. Козловського з форм. причин. Дня 29. березня минає речинець полагоди сенатських поправок. Обовязком комісії є полагодити ті поправки. Пос. Славек (ББ) сказав, що ББ. не винен викликанню кризи і цьому, що президент держави має клопіт з полагодою кризи. Клюб ББ. є думки, що в такий час наради недопустимі і постановив не допустити до них. Голова комісії пос. Вижиковський відповів, що не може приняти заяви пос. Славека, ані допустити до дискусії над нею і віддає під голосування внесення пос. Козловського про відложення нарад. Внесення впало. Опісля пос. Вижиковський повідомив, що ґен. референт пос. Кшижановський заявив, що поправок сенату не буде реферувати на нин. засіданні. Тому голова комісії з обовязку сам мусить їх зреферувати, але наслідком того складає головство та просить віцемарш. Четвертинського, щоби приняв головство. Пос. Четвертинський згодився і дав голос пос. Вижиковському. Пос. Вижиковський реферує поправки. На лавках ББ счинився галас, били в пульти та кричали „Досить того!“ Референт говорив далі, не зважаючи на крики. Возні на приказ голови комісії Четвертинського, внесли на салю таблицю, на якій мали записувати поправки. Один з послів зірвався з місця, підбіг до таблиці та перевернув її, а пос. Войтович викинув таблицю на коридор. Пос. Вижиковський докінчив реферат серед заг. галасу, потім голова комісії зарядив 10-хвил. перерву. Після перерви пос. Четвертинський відновляючи наради застав на своїм фотелі пос. Ярузельського. Попросив його, щоби забрався, але надаремно. Пос. Четвертинський стоячки ствердив, що не вплинули ніякі спротиви проти внесень референта і ніхто не зажадав голосу, тому вважає ствердженим фактом, що всі внесення чи про приняття чи про відкинення сен. поправок бюдж. комісія приймає. На цьому засідання скінчилося. Опісля клюб ББ на своїм засіданні ствердив, що так ухвалені постанови комісії не можуть бути важні.

З судової салі.

Процес комуністів.

Перед судом присяглих у Львові почавсь процес проти приватного урядовця Стефана Цивінського, Белі Френклівної, ст. прав, Єнти Мальцман та Розенберґ Ґітлі за держ. зраду (§ 58), а двох перших і за фальшування своїх особистих документів. Обвинувачені, мешканці Варшави, перенеслися до Львова і тут поширювали протидерж. летючки. На розправі Цивінський (поляк і б. римо-кат., тепер безконфесійний), що зізнавав по українськи, виказував „добродійства“, якими втішаються горожани СРСР. До вини не признається, лише до участи в КПЗУ. Френклівна каже, що належала лише до МОПР-у, якого метою помагати жертвам білого терору. Мальцманівна не признається до вини, до компартії не належить, до Львова приїхала за кравецькою роботою. Розенберґ Ґітля каже, що ком. роботою не займалася, переписувала на машині тільки рукописи, та змісту їх не знала. Веде розправу радн. Ангельський, обвинувачує прок. Ліпш, боронять адвокати д-р Аксер, д-р Александрович і д-р Ґельб.

Дня 25. березня зізнавав касієр Варш. Дисконтового Банку Ляндав. Він заперечив, начеб у фотоґрафії, предложеній йому на поліції, пізнав Цивінського як того, що міняв 1000-дол. банкнот. Опісля замкнено доказове поступовання. Присяглим поставили питання лише щодо злочину держ. зради. Нині, в середу, промовлятиме прок. Ліпш. Підчас відчитування ком. летючок розправа йшла при замкнених дверях.

Більшовики не вірять українським військовим частинам.

З Харкова повідомляють нас, що революційна воєнна рада ухвалила перевести перегрупування військових частин на Україні. Харків, Київ, Одеса матимуть залогу із військових частин вербованих у Центральній Росії, а українські полки будуть перенесені в глиб Росії. До Харкова вже прийшло 2 полки російської кінноти, а четвертий український полк, який був залогою у Харкові, відмашерував на північ, і мабуть буде перенесений до Москви. Сталось це так нагло, що вояки цього полку, які стояли на сторожі біля опери, де відбувається процес 45 українських діячів, були пізним вечером змінені і в ночі покинули Харків. У столиці радянської України ходять чутки, що все це перегрупування стоїть у звязку з напруженими відносинами на Україні на тлі колективізації.

Бетлен виїхав до Парижа.

Мадярський президент міністрів Бетлен виїхав 24. ц. м. до Парижа, де візьме участь у нарадах в справі східних репарацій. Згадані наради в останніх днях попали в критичну стадію і Бетлен має намір памітити нові пляни розвязки східно-репараційної проблеми.

Як родиться слава.

Непризнана зоря театру. — Рідкий ювилей.

Попало в наші руки 1. число харківського журналу „Західня Україна". Цей журнал видають галичани, що опинившись у межах Радянської України, перейнялись комуністичною ідеольогією і рішили, як каже програмова стаття, „передавати в художній формі трудящим масам як Західньої України, так і всіх капіталістичних країв той велетенський досвід, що його має пролетаріят радянських республік в клясовій боротьбі і будівництві соціялізму".

Поруч клясових (хоч не першоклясних) оповідань і віршів, находимо там і інформаційну частину. Нпр. „Робітничо-селянський театр в Галичині". Цікаво. Живеш тут, стільки чуєш про театр, а нічого не знаєш, що маємо також „робітничо-селянський театр". Читаєш. Весь вступ — атака на буржуазно-ундівську „Просвіту" за те, що „її керівники використовуючи для своїх цілей таку придатну форму, як масовий театральний рух, рекомендували своїм аматорським гурткам особливо урочисто святкувати... день св. Миколая і такі песи, як „Вифлеємська ніч" — і інші сценічні картини на свята.

Після цього з довгої статті довідуємося, що „в гурті робітників, членів драм. гуртка „Робітнича сценка" при читальні „Просвіти" у Львові, виникла думка утворити більше товариство, що занялося би справою врятування аматорського театру і скерованням його в бік інтересів робітництва та біднішого селянства". Гурток зробив статут нової організації „Робітнича сцена" в літі 1927., у січні 1928 дістав затвердження від влади і читаємо далі:

„Нині „Роб. Театр" найбільшу увагу в своїй діяльности приділяє допомозі робітничим і селянським драматургам (?!), влаштовуючи курси (?), поради, розроблюючи новий репертуар (?), що заняв би місце того, яким і досі годують пани з „Просвіти" своїх глядачів". А на закінчення всього цитата з „Аматорського Театру" цієї-ж „Просвіти" про виставу з 6. грудня 1925 (!) року: про виставу „Наймички" в читальні на Городецькому, в якій режисуру вела і високо артистично грала титулову ролю... Антоніна Матуківна, „видатний" діяч сучасного театру, член Управи „Робітничого Театру" і режісер. Бо — де собака зарита! — Вся ця довга стаття прикрашена великою фотографією цієї „великої" режісерки й артистки. І поза нею не істнують ніякі інші артисти в Галичині, а сім чи вісім наших мандрівних театрів, що грають такі-же песи, як: „Наймичка", „Ой не ходи Грицю..." — словом: той-же репертуар, що досі йде на Радянській Україні,,. тільки поширюють „буржуазну ідеольогію".

*

Дня 22-го березня заходом львівського „общества русских студентов „Друг" відбувся „Торжественний Вечер", присвячений вшануванню 30-літньої літературної діяльности „галицко-русскаго" поета і письменника Маріяна Глушкевича. Цим поетом і письменником є не хто інший, як відомий нашому громадянству з деяких процесів і правничих розвідок адвокат д-р М. Глушкевич.

30-лiтня літературна діяльність д-ра Глушкевича зводиться до того, що він у хвилинах, вільних від своєї професії, сідав на Пегаза і писав російські вірші. Видав навіть дві чи три збірочки своїх строф і вони не мали конкуренції на галицькім ґрунті, тому, що від яких 30 літ ніхто в Галичині не пробував продукувати російської літератури. Вже щонайменше від війни галицькі кацапи зрозуміли, що хто хоче бути „русским" поетом чи письменником, той не може писати москвофільським язичієм, а мусить уживати російської мови. А що нашим кацапам нелегко навіть вивчити як слід літературну російську мову, то д-р Глушкевич є між ними, завдяки своїм поезіям, навіть поетом-ювилятом.

Кажуть, що д-р Глушкевич віршує теж українською мовою. Якщо він мав би намір видати вірші в українській мові, то нехай тямить про те, на що повинні були йому звернути увагу прихильники його російської Музи: якоюнебудь мовою віршуєш, знай, що поезія не починається від тебе, а що перед тобою вже були поети, з досягненнями яких треба рахуватись. Інакше будеш льокальною славою від вулиці Валової до вулиці Рутовського.

НОВИНКИ

— Тому, що з кінцем цього місяця кінчиться І чвертьрічча передплати, вислала адміністрація всім Вп. Передплатникам, що винні за передплату, пригадку з їх довгом. Просимо негайно вирівнати його, бо з днем 1. квітня здержуємо висилку нашого часопису.

— **Від Видавництва.** Наше Видавництво, йдучи за модним тепер у щоденній пресі звичаєм, хотіло цього року приступити до видавання щотижневого ілюстровного додатку до „Діла". Але, розваживши цю справу, прийшло до переконання, що такий додаток, хоч і дуже коштовний, не виконує ніякого корисного завдання, та з правила марнується, бо й читачі не привязують до нього ніякої ваги. З уваги на те, Видавництво рішилося замість ілюстр. додатку ввести у життя іншу, дуже корисну для постійних передплатників „Діла" інновацію, а саме: щоби поширити серед своїх передплатників культ книжки і корисну книжку взагалі, Видавництво рішило вже за другий квартал цього року нагороджувати книжками тих своїх передплатників, що до 15. червня вирівнають усі пренумераторські зобовязання до „Діла". Видавництво встановило по 23 нагороди на кожний квартал. Перша нагорода буде представляти бібліотеку вартости 100 долярів, дві других — бібліотеки вартости по 25 долярів, 10 третіх — книжки вартости 10 долярів і 10 четвертих — книжки вартости 5 долярів, при чім нагороджені зможуть собі книжки свобідно добирати на основі катальогу. Перше тягнення жеребу відбудеться для всіх тих, що не залягають — як сказано — з передплатою за другий квартал цього року, в часі між 15. і 27. червня. Коли хто з нагороджених не схоче книжок, то на підставі умови Видавництва з книгарнею зможе дістати готівку. — Крім цього пригадуємо, що всі ті передплатники, які заплатили за перший піврік 1930 р. дістануть в нагороду книжку „Сміх землі" В. Островського, що на днях вийде з друку накладом Спілки „Діло". Всі інші передплатники зможуть її набути за ціну 50% меншу від книгарської.

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел: 5960. 238 53—?

— **Харківський процес в радіо.** У сьогоднішньому числі „Діла" не подано радіозвідомлень із процесу в Харкові, тому, що дня 24. ц. м. таких звідомлень у Львові взагалі не можна було почути.

— **Почтові складанки „Просвіти"** долучуємо до нинішнього числа для пересилки датків на віднову дому Т-ва у Львові. Попри те звертаємо увагу на комунікат „Просвіти" у цій справі, що його містимо на іншому місці.

— **Полева пошта УГА.** Віденський „Український Філителіст" (ч. 1—2 за 1930 рік) приносить основну статтю М. Секретаря з Праги п. з. „Полева пошта Української Галицької Армії". До статті додані діяграми-карти, на яких представлено графічні шляхи полевої пошти УГА в Галичині і на Вел. Україні. Ця стаття є важним і цінним причинком до історії УГА.

—**Виклад в українськім лікарськім товаристві.** В українськім лікарськім Т-ві у Львові, вул. Гродзіцьких 4 реферуватиме в четвер 27. III. в год. 7. веч. д-р Т. Е. Бурачинський: „Дещо з казуїстики чужих тіл вуха, носа, горла".

— **На розбудову Національного Музею** зложили: радн. Л. Чачковський 30 зол., о. М. Білецький 25 зол., дек. А. Сімович 20 зол., о. В. Мотюк, д-р І. Салагуб, о. І. Брикович, парох. уряд Нивиці, радн. І. Кокоруда, Н. Даниш і В. Крупка по 10 зол., М. Мельничук 8.85 зол., оо. О. Чубатий, Г. Воскрес, А. Русин, С. Турчин, М. Юхнович, Й. Тріска і пп. О. Сопотницький, К. Кульчицький, д-р І. Волянський, Грабовенський Б. і Т. Горницький по 5 зол.; о. І. Боліновський 4 зол., Д. Жук 3 зол., М. Керницький і В. Чубатий по 2 зол.

— **Україніка.** У деннику „Трібюн де Женев" з дня 21. ц. м. находимо на першій сторінці статтю п. н. „Трибуна угнетених: Висловник почувань українського народу — поет Тарас Шевченко"; є це життєпис поета з короткою характеристикою й портретом, з нагоди святочного вечора, влаштованого українським клюбом у Женеві у роковини смерти поета. — У паризькім „Тан-і" з 17. і 18. ц. м., „Менчестер Ґардіен" з 15. ц. м. находимо довгі телеграми про процес української інтелігенції в Харкові.

— **За переслідування у СРСР.** Митрополит Діонізій оголосив на днях посланіє, у якому просить усіх православних християн молитись за тих, „що вже 12 літ мучаться в радянських республиках і не зважаючи на всі переслідування, славлять Бога". Великодну неділю й останній тиждень посту поручає митрополит присвятити молитва за християн, переслідуваних у СРСР.

— **Смертельні перегони.** Урядовець салін в Калуші Невядомський та інжінір Станислав Дембичак вибрались мотоциклями із Калуша до Войнилова. Інж. Дембичак хотів перегнати свого товариша подорожі і біля села Бабина взяв найбільшу скорість, але в хвилині, коли вже здоганяв Невядомського, мотоцикль нагло перевернувся. Необережний їздець упав головою на каміння, розбив собі череп і на другий день помер у лічниці.

— **Гостинність краківської поліції для закордонного гостя.** У краківськім університеті студіював медицину югославянський горожанин Іван Корнер. Старим студентським звичаєм, цей медик любив часом забавитись весело і навіть випити. Дня 7. вересня 1927 р., Іван Корнер, вертаючи вночі із забави, підспівував з товаришами трошки за голосно та почав на ринку малу авантюру, за яку поліція арештувала його і молодий серб опинився у вязниці. Це ще не булоб велике лихо, бо таке трапляється і найліпшим людям, але пяний студент, югославянський горожанин, чомусь так не подобався гостинній краківській поліції, що поліцай Пшибило і Павелек почали в немилосерний спосіб бити цього вязня, знущатись над ним і то не як будь, бо лікарі ствердили на тілі Корнера 22 синці, зломане 7. ребро, пробите праве легке, скалічену жилу на лівій нозі, потовчену голову. Жертва поліцайської гостинности опинилась у лічниці в Новім Торзі і лікарі думають, що Іван Корнер ніколи в житті не поверне до здоровля та на завжди залишиться калікою, нездібним до праці. Він такий окалічілий, що навіть не може покинути лічниці, щоби поїхати до суду на розправу і його переслухують у шпиталю. Ця справа вже була у травні 1929 р. перед судом, який засудив поліціянтів на 1 рік вязниці, але оборона внесла відклик неважности і дня 25. березня в окружному суді в Кракові розпічнеться ревізія цього процесу, яким цікавиться не тільки наше громадянство, що знає відносини в польських поліційних вязницях, але і югославянське посольство у Варшаві та населення Югославії.

— **Вацлав Серошевський ранений.** Відомий польський письменник Вацлав Серошевський, який перебуває хвилево у Парижі, вибрався автомобілем до північної Франції і підчас автомобілевої катастрофи був ранений. Разом із ним був легко поранений його товариш подорожі Козловський.

— **Зїзд семинаріяльних візитаторів.** Дня 24. ц. м. у Варшаві розпочалися наради зїзду візитаторів учительських семинарій усіх шкільних

округів. Наради відбуваються в будинку семинарії ім. Конарського.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 22. березня ц. р. в салі „Українського Наукового Інституту" в Берліні відбувся відчит д-ра Сергія Володимирева: „Час і поступ".

— **Справлення помилок.** У передовій статті „Бюджетовий прелімінар м. Львова" („Діло", ч. 67) зайшли такі помилки: 1) позиція, призначена у бюджеті на культурно-освітні підмоги, виносить **80.000 зол.** (у нас подано помилково 800.000 зол.); 2) в сємому рядку з кінця має бути: „українського **громадянства**", а не „господарства".

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 26-го березня, год. 7·30 веч. „Трубадур": виступ Манна.

Четвер, 27. березня, год. 7·30 вечером „Жайворонок", знижки важні.

Малий Міський Театр

Середа, 26. березня, год. 7·30 веч. „Сандомирське весілля", знижки важні.

Четвер, 27. березня, год. 3·30 попол. „Сандомирське весілля", вистава для шкільної молоді.

Четвер, 27. березня, год. 7·30 вечером „Сандомирське весілля", знижки важні.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма Подружжя на злість (Бастер Кітон).

КАСІНО: Біле пекло Піц Палю (Манфіяка до переслідуваних ледників).

КОЛЬОСЕИ: Остання каравана.

ЛЕВ: Погоня 20 поліц. собак (Гарі Піль). Його найліпший друг.

МАРУСЕНЬКА: Краса життя (Жеромського).

ОАЗА: Князі на засланні.

ПАЛЯС: Звукова фільма: Бродвей.

ПАН: Дім під червоною латарнею.

ПАСАЖ: Намисто за 1,000.000 дол. (Рін-Тін-Тін). Тижневик Метро-Гольдвин-Маєр і амер. комедія.

ПРОМІНЬ: Квітка золотого заходу.

СТИЛЕВЕ: З більшовицького раю (Ольга Чехова). Виступ російського хору. Комедія: Мистець бесоромности.

ФАТАМОРГАНА: Граф Монте Хрісто (дві серії разом).

ХИМЕРА: Грішне кохання.

УТІХА: Жінка в багряниці.

Програма радіо.

Середа 26. III. 1930.

ЛЬВІВ: 11·58 Сигнал часу з астр. обсерваторії, гайнал із Марійської вежі, 12·05 Концерт грамофонових плит. 17·45 Попол. концерту із Варшави, 19·00 Всячина, комунікати, концерт грамофон. плит, 19·25 Відчит: „Польща нинішня і Польща завтрішня" (д-р Куманецький проф. унів., транс. з Кракова), 19·58 Сигнал часу та гайнал із Марійської вежі, 20·15 фейл. „Вічна молодість" (ред. Пйотровський, транс. з Варшави), 21.10 Літературний квадранс: нов. Едг. По „Украдений лист", 22·10 Б. Павлович: „Серед вояків чуж. легії в Мароко (транс. з Варшави), 22·25 Комунікати.

Четвер 27. III. 1930.

Варшава (1411,7) 12·40 Шкільний концерт **Краків** (312,8) 15·00 Трансмісії з Варшави. **Гельсінгфорс** (221) 17·30 Музичні продукції **Льондон** (356,3) 21·00 Симфонічний концерт. **Берлін** (418) 16·30 Концерт солістів. **Стокгольм** (436) 19·20 Вечірній концерт. **Рим** (441) 13·00 Радіоквінтет. **Лянґенберг** (473) 13·05 Концерт. **Мюнхен** (533) 17·30 Пісні Бранса (співає Ельза Пандер). **Будапешт** (550) 17·25 Циганська музика. **Москва** (825) 17·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Трансмісія опери. **Харків** (1304) 18·30 Трансмісія. **Париж** (1725) 16·45 Танкова музика.

Пятниця 28. III. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Музика грамофонів. **Краків** (312,8) 17·45 Концерт з Варшави. **Гельсінгфорс** (221) 18·15 Фортепянове сольо. **Ляйпціг** (259) 19·35 Радіоконцерт. **Льондон** (356,3) 18·15 Програма для дітей. **Берлін** (418) 16·30 Радіоорхестра. **Стокгольм** (436) 17·00 Музика з Гетеборгу. **Рим** (441) 13·00 Радіоквінтет. **Лянґенберг** (473) 17·30 Концерт. **Відень** (516,3) 20·00 Леопольда Константін при мікрофоні. **Мюнхен** (533) 13.10 Легка музика. **Будапешт** (550) 9·15 Сольова музика. **Москва** (825) 17·30 Етнографічний концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Дута орхестра. **Харків** (1304) 15·00 Концерт для дітей. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Пригадка: Звичайний Загальний Збір Кооперативи С-ки „СУПРУГА" відбудуться в суботу дня 29. березня о год. 4 пополудні, при неповності 5 пополудні в домівці при вул. Коперника 26. 1692

Поминальне богослуження
за
упокій душі бл. п.
Володимира Русина
студ. прав
відбудеться в четвер, дня 27. п. м. в год. 10. рано в Семинарийській Церкві у Львові. Співатиме хор „Бандурист". До участи в Панахиді запрошують усі знайомих Покійного

Товариші.

Український Театр під управою Ів. Когутяка.

Калуш:
Середа 26/III Пан Твардовський.

Войнилів:
Четвер 27/III Король життя.
Пятниця 28/III Пташник з Тиролю.
Субота 29/III Пейсахова ніч.
Неділя 30/III Маруся Богуславка.
Понеділок 31/III Пан Твардовський.

Дирекція Театру збільшила музику під батутою п. Кащинця. 1618 31—?

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича 1575 17—?

Мостиска:
27/III Вір Ізраїлю
28/III Шукаю мужа
29/III Король життя
30/III Пан Твардовський.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото срібло, плачу найвищі ціни. 1002 51

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Гозважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 1195 12-?

ГОСПОДИНЯ інтелігентна пошукує посади. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Господиня". 1681 2—2

ВКРАДЕНИИ канадійський пашпорт, виставлений на імя Михайла Ціжевка з Залужа, п. Яворів — уневажнюється. 1687 1—3

ПАРОХІЯ Ляховичі зарічні п. Журавно негайно потребує безженного дяка з тенеровим голосом. Вимагане знання нотного співу. Платня після умови. Зголошення до парохіяльного уряду. 1688 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Руханкового Т-ва „Сокіл-Батько".

відбудуться дня 6. квітня 1930 р. (неділя), в годині 9 рано, в домівці „Сокола-Батька" вул. Руська ч. 20. у Львові з таким порядком нарад:

1) Відкриття Зборів і вибір Президії.
2) Верифікація протоколу з послідніх Заг. Зборів.
3) Звіт з діяльности Старшини.
4) Загальний огляд діяльности за 1929 р.
5) Звіт Провірної Комісії.
6) Дискусія над звітами й уділення абсолюторії уступаючій Старшині і Провірній Комісії.
7) Вибір 5 членів Старшини і Провірної Комісії.
8) Усталення висоти членської вкладки на 1930 рік.
9) Внесення і запити.
10) Замкнення Зборів.

Якщо в означеному часі не явиться на Зборах статутом вимагане число членів потрібне до правосильности нарад, відбудуться в 10-ій год. того самого дня, в тій самій домівці і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які рішатимуть, без огляду на число присутніх на Зборах членів. Право участи в Загальних Зборах мають усі члени Товариства, що вирівнали членські вкладки по кінець жовтня 1928 р. як також замісцеві члени й делегати Товариств, які вирівнали членську вкладку за 1929 рік.

ЗА СТАРШИНУ „СОКОЛА-БАТЬКА"

М. Заячківський, голова. **С. Корецький**, справник.

1670 2—2

Характеристична пачка виразно каже: ‚Це є LUX'.

ЗАВСІДИ купувати Lux тільки в замкнених пачках, на яких є виразний напис Lux. Відчиняючи власноручно таку пачку, можна мати повну запоруку, що маємо автентичний Lux' який продаємо виключно в тій формі на цілім світі. Саме така пачка забезпечує всіх перед наслідуванням.

Купуйте малі, купуйте великі кількости Lux'у, але завсіди і всюди тільки в пачках.

До прання вовни — починаючи від делікатних кафтаничків малих дітей, а кінчаючи на грубих копах, славним і певним середником є Lux, який показтим не корчить вовни. Дальше: найтонші і найлекші сукні, всілякого рода білля, бавовну, шовк і штучний шовк, а також вельвети до прання — до всього уживається Lux, що здійснює ідеал прання, одначе треба завсіди точно придержуватися приписів, що є на кожнім пуделку. Lux є надзвичайно видайним і легко дозується, бо можна взяти щипту до виправлення коронкового ковнірика, як також відповідну кількість до більшого прання.

LUX *певний середник до прання*

ДАРОМ ПРІБКА

КУПОН. До фірми „Sunlight" Акційної Спілки Почтова Скринка 479, Головна Почта, Варшава. — Прошу о безплатне прислання мені прібного пакету Lux-у, який вистарчає на одно прання.

Імя і назвисько ——————

Адреса ——————

Lx 130 - 026 P (Просимо виразно писати.) 493

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг **та лікарської косметики** **ординує від 8—10½, 14—18. в неділі і свята від 10—11.** Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні. **ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.** Телефон 65—87. 826

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-Р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ПЕРЕРОБЛЮЄ Й ПОКРИВАЄ

Ковдри й матераци

в однім дні відомий

Маґазин постелі В. ІЖИЦЬКОГО

ЛЬВІВ, вул. Коперника ч. 3. 1679 2—?

Дентист.-техн. заведення

Франц Росик

1519 **ЛЬВІВ, вул. СТАШІЦА, ч. 8. І.** 9-9

2.800 зл. НОВІ ЗАГРАНИЧНІ ПЯНІНА, чорні, найновішої конструкції, на догідні сплати поручає виключне заступництво „Moniuszko", вул. Зіморовича, ч. 10.

ЩОСЬ, ЧОГО ЩЕ НЕ БУЛО!

Майже даром!

КРЕТОНИ	за 1 m	1·—
ОКСФОРДИ	„ 1 m	1·—
КРЕПОНИ	„ 1 m	1·20
БАРХАНИ	„ 1 m	1·25
ФЛЯНЕЛІ	„ 1 m	1·25
ЗЕФІРИ-ПОПЕЛ.	„ 1 m	3.—
ШОВК до прання	„ 1 m	2·—
ШОВКОВА попеліна	„ 1 m	4·—
ВОВНА	„ 1 m	4·—
ВЕЛЬВЕТИ	„ 1 m	3·50
ШЕМІЗЕТИ	„ 1 m	1·60
КУПОН на мужеський одяг		40·—

ГАЛИЦЬКИЙ МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ, Львів, вул. Галицька ч. 15.

Замовлення з провінції висилаємо відворотно. 1195 1—1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.